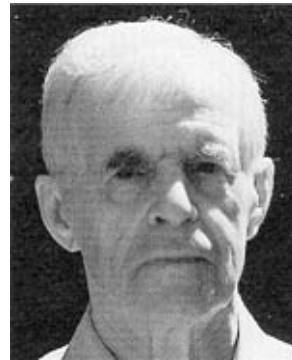

Kosti Huuhkan muistoa hallitsee mielikuva perinpohjaisesta asiantuntemuksesta ja tinkimättömästä työmoraalista. Häntä kunnioitettiin molemmista syistä, mutta hänessä oli myös luontaista arvovaltaa, jota ei tarvinnut eikä voisiakaan tavoittelemalla tavoitella.

Järjestyksen mies - ennakkoluuloton uudistaja

Huuhkan elämäntyötä on luonnehdittu otsikoilla Elämänä kansansivistystyö ja Aikuiskoulutuspolitiikan vahva vaikuttaja. jälkimmäinen täydentää osuvasti edellistä. Vapaasta sivistystyöstä tuli Huuhkan oma työkenttä, mutta hänelle ei tuottanut vaikeuksia sopeutua siihen tehtäväkokonaisuuden laajentumiseen, johon 70-luvulla vakiintunut termi aikuiskoulutus viittaa - päinvastoin hän osallistui eturivissä sen määrittelemiseen ja käytännön kehittämiseen. Olennaisinta oli pitää huolta aikuisten mahdollisuuksista jatkuviin opintoihin, harjoitettiinpa niitä vapaana harrastuksena tai kiintein kelpoisuustavoittein.

Huuhkasta tuli vuosien mittaan koko vapaan sivistystyön valtakunnallinen johtohahmo. johtajuus rakentui persoonallisille ominaisuuksille, teoreettiselle koulutukselle ja työkokemukselle, joka ulottui poikkeuksellisella tavalla vapaan sivistystyön kaikille lohkoille. Kun hän 70-luvun alussa siirtyi kouluhallitukseen, hän tunsu sisältä päin kunkin organisaatiomuodon erityislaadun ja oli jo tottunut tarkastelemaan niitä osina laajempaa kokonaisuutta.

Luontumus hyvään järjestykseen ei estänyt Huuhkaa rikkomasta paikoilleen asettuneita kuvioita eikä tähtäämästä työalansa rakenteiden ja toimintatapojen jatkuvaan uudistamiseen. Vuonna 1960 hän esitti aikuiskasvatuksen käsitteen laajentamista yli vapaan sivistystyön rajojen. Samana vuonna hän kirjoitti valtion kansansivistyslautakunnalle muistion, jossa väitti vapaan sivistystyön määrällisestä kasvusta huolimatta polkeneen kymmenen vuotta paikoillaan: tavoitteiden asettaminen on hapuilevaa, opetusmenetelmät eivät kunnolla uudistu, tulosten arvioiminen on epämääräistä. Uudistustyön tuli perustua tutkimukselle, ammattihenkilöstön koulutukselle ja organisaatioiden keskinäiselle yhteistyölle. Vuosikymmenen puolivälissä hän kiirehti valtakunnallista yleissuunnitelmaa aikuiskasvatuksen laaja-alaiseksi uudistamiseksi.

Kosti ja Mirja Huuhka ottamassa vastaan Kosti Huuhka -mitalin ensimmäistä kappaletta 15.9.1995.

Vaikka Huuhkan osallistuminen kehittämistyöhön viime aikoina painottui isoihin rakenteisiin, hän erottui aikuiskoulutuspolitiikan uusimmasta valtasuuntauksesta siinä, että hän piti perusasioina mielessään oppimisen ja opettamisen. Lähteistä voi ehkä yllättyneenäkin havaita, että hän oli uransa jokaisella vuosikymmenellä hakemassa opetukseen uusia tuulia. 50-luvulla tällainen uusi asia oli opinnollinen ryhmätyö; Huuhka tutki sen teoriaa mm. Aslamatkallaan Yhdysvalloissa ja opetti sen käyttöä kursseilla. Jo yli kolmekymmentä vuotta sitten hän esitteli väelleen kognitiivista oppimisteoriaa, jonka katsoi erityisen hyvin sopivan aikuisopetuksen perustaksi: "... sikäli kuin opetuksessa tähdätään itsenäisesti omaksuttuun tietoon, näkemyksellisyyteen ja periaatteiden havaitsemiseen, opetuksen tulee olla annetun informaation muokkaukseen ja organisoimiseen johtavaa. "

Kirjeopetuskomitean puheenjohtajana (1967 - 1971) Huuhka kiinnostui etäopiskelun ja lähiopetuksen eri muotojen yhdistämisestä. Joskus hän esitti ajatuskokeen, että kansalaisopiston toiminnassa painopiste siirtyisikin ohjatulle itseopiskelulle, jota opiston lähiopetus täydentäisi.

Kun Unescon kehittämää elinikäisen kasvatuksen mallia alettiin Suomessa tehdä tunnetuksi, Huuhka oli aktiivisesti mukana. Vuonna 1986 pidetyssä symposiumissa, jossa muotoiltiin Suomen raporttia Unescon jäsenmailleen

tekemään esitykseen, Huuhka piti johdantoesitelmän. Myöhemmissä kehittämishankkeissa Huuhka painotti - hiukan yksipuolisesti - mallin vertikaalista ulottuvuutta: mahdollisuuksia edetä muodollisessa koulutusjärjestelmässä joustavasti, koulutusmuodosta toiseen siirtyen.

Innostaviakin uusia ideoita Huuhka arvioi omaan suhteellisuudentajuiseen tapaansa, muotivirtauksiin hurahtamatta.

Kun tykistöupseeri siirtyi sodan päätyttyä sivistysjärjestöjen palvelukseen, hän pian (1946) julkaisi ensimmäisen kirjansa, Opintokerho-oppaan. Tämän jälkeen kirjoittelu jatkui tiiviissä ja tasaisessa tahdissa. Jo 40-luvulla Huuhka otti merkille pantavan itsenäisesti kantaa ajankohtaisiin periaatekysymyksiin. Välillä ilmestynyt Yhdistys- ja järjestötoiminnan käsikirja (1951) puolestaan muistuttaa, että järjestyksen mies halusi demokraattisen keskustelun ja päätöksenteon sujuvan laillisesti ja tehokkaasti.

Viisikymmenluvun alkupuolella Huuhka paneutui tieteellisiin jatko-opintoihin ja hänestä tuli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ensimmäinen tohtori. Pääaineena oli kansansivistysoppi mutta väitöskirja ei käsitellyt aikuiskasvatusta. Talonpoikaisnuorison koulutie (1955) selvitteli perusteellisesti koulunkäynnissä vuosina 1910 - 1950 tapahtunutta kehitystä ja sai osakseen arvostuksesta luotettavinta: sitä on myöhemmässä tutkimuksessa käytetty ahkerasti lähteenä. Tilastoaineiston taitavan käsittelyn lisäksi opinnäytteen ansioihin kuului 50-luvulla vielä harvinainen historiallisen ja sosiologisen näkökulman yhdistäminen. Uuteen tarkastelutapaan Huuhkaa ohjasi Heikki Waris, joka myöhemmin veti oppilaansa Helsingin yliopistoon kasvatussosiologian dosentiksi.

Väitöskirja ei johtanut tekijäänsä tutkijanuralle. Mahdollisuudet erikoistua tieteen tekemiseen olivat tuohon aikaan niukat ja saattaa olla niinkin että välitön yhteys käytäntöön veti Huuhkaa yhtä kaikki enemmän puoleensa. Oppiarvo ei silti jäänyt töyhdöksi hattuun eikä opitun käyttö vierailuiksi akateemisissa opetus-tehtävissä. Teoreettinen pohdiskelu, meillä ja muualla harjoitetun tutkimuksen seuraaminen ja oma kirjoittaminen liittyivät elimellisenä osana käytännön kehittämistyöhön.

Seuraava teos, Oppiva ihminen (1961), oli rohkea hyppäys psykologien reviirille. 'Johdatus aikuisten kasvatettavuuteen' oli tarkoitettu oppikirjaksi aikuiskasvattajien perus- ja täydennyskoulutukseen ja tämän tehtävän se täytti aikanaan hyvin; perustiedot aikuisten kehittymisestä ja oppimisesta olivat kohdallaan.

Huuhka ei ollut hutiloinut opiskellessaan silloista, lähinnä amerikkalaista kirjallisuutta. Tekijän omintakeisen panoksen toi kirjaan psykologisen tiedon sovittaminen aikuiskasvatuksen kehyksiin.

Samantapaista omaakin jatko-opiskelua joutuivat harjoittamaan ne työryhmät, jotka alkoivat noihin aikoihin suunnitella vapaan sivistystyön ammattihenkilöstölle yhteistä täydennyskoulutusta ja kirjoittaa sitä varten oppimateriaalia. Varsinkin aikuisopetuksen teoria-aineokset olivat vielä 60-luvulla aivan hajallaan. Huuhka kävi läpi koulun opetusoppia Soinisesta Lahdekseen ja perehtyi englanninkieliseen aikuisdidaktiikkaan. Tältä pohjalta hän mm. rakensi aikuisopetukselle oman systemaattisen jäsentelykehikkonsa. Valtakunnallisilla kursseilla, eri teemoihin keskittyvissä vapaan sivistystyön vuosikirjoissa ja erillisissä kokoomateoksissa Huuhkan luennot ja artikkelit kuuluivat kuin itsestään selvästi asiaan.

Alan bibliografioista voi laskea että Huuhkan tekemien kirjojen ja artikkelien kokonaismäärä nousi reilusti yli sadan viidenkymmenen. Lukuun pitäisi vielä lisätä hakusana-artikkelit, sanomalehtikirjoitukset ja lyhyet kolumnit. Englannin- ja saksankielisissä sekä pohjoismaisissa julkaisuissa hän teki Suomen aikuiskasvatusta tunnetuksi enemmän kuin kukaan muu.

Kirjallisen tuottamisen kruunasi eläkevuosien voimannäyttö, laaja Kansalais- ja työväenopistotoiminnan historia (1990). Valtavasta aineistosta on seuloutunut asiantuntevasti jäsenelty kokonaisuus, käsittely on perusteellista ja luotettavaa. Väliin tullut vaikea sairauskaan ei estänyt urakan viemistä voitolliseen päätökseen. jonkinlaisena väsymisen merkinä voi ehkä pitää sitä, että suurten kehityslinjojen pohtiva hahmottelu on jäänyt niukaksi.

Huuhka ei ollut notkea kielen taituri; hänen tekstiensä vahvuutena oli asian hallinta ja konstailematon selväsanaisuus. Suoraviivaisuus ei ollut yksioikoisuutta. Keskellä objektiivisinta asiallisuutta tulee äkkiä vastaan huvittuneen hymähdyksen tapainen sananvalinta tai tyylistä irrottautuva persoonallinen tokaisu. Säästeliäs kuiva ironia saattaa pikalukijalta jäädä huomaamatta. Seitsemän vuotta sitten seniori tarkasteli vapaan sivistystyön uusia virtauksia ja totesi nykypolven ihmettelevän "ollakko vai ollakko olematta": Kahdennettu koo sai purkaa tunnelautauksen vaarattomalla tavalla.

Merkittävä osa Huuhkan kehittelemistä ajatuksista tuli omien julkaisujen sijasta käyttöön toimikuntien mietinnöissä ja työryhmien muistioissa. Päivittäisen virkatyönsä ohessa Huuhka osallistui valtion komiteain ja toimikuntien työskentelyyn yhtämittaisesti yli 25 vuoden ajan. Tämän lisäksi hän toimi useiden järjestöjen ja laitosten luottamustehtävissä. Kun tällaisen sarjan tapaa jonkun ansioluettelossa, herää epäily voimien hajottamisesta ja näennäisosallistumisesta. Huuhka oli toista maata. Hän ei pitänyt tapanaan avalla lähetettyjä asiakirjoja vasta kokouksessa eikä myötäillä passiivisesti asiain käsittelyä. Silloin kun hän oli puheenjohtajana, ei syntynyt epätietoisuutta siitä, kuka piteli ohjaksia.

"Sivistynyt on ihminen, joka pystyy keskustelemaan toisten ihmisten, kanssa yleisistä asioista siitä riippumatta, mitä koulua ovat käyneet ja mitä. ammattia harjoittavat. Suurin osa ihmisten välisestä kanssakäymisestä on sellaista, jossa ammatit, koulunkäynnit, sosiaalinen status ja muut ovat toisarvoisia. Sivistys on sitä, että ihminen pystyy kohtaamaan toiset ihmiset samalla tasolla, ei ylempinä tai alemmina." (Kosti Huuhka)

Aikuiskoulutuskomiteassa hän ei toiminut puheenjohtajana mutta oli silti "vahva vaikuttaja". Komitean tehtävä vastasi Huuhkan ajatusta valtakunnallisesta yleissuunnitelmasta ja hänen osuutensa kehittämisohjelman muotoutumiseen oli ratkaisevan tärkeä. Kaikkien poliittisten ja muiden intressiryhmien edustajat antoivat arvoa puolueettoman asiantuntijan käsityksille, mikä merkittävästi edisti yhteistyön sujumista. Ei tarvitse paljon liioitella kun sanoo, että Huuhkan kannanotot ratkaisivat, hyväksyttiinkö jokin esitys vai palautettiin se tarkistettavaksi. Samantapainen asema Huuhkalla ilmeisesti oli komitean työtä jatkaessa kehittämisorganisaatiossa.

Huuhkan poliittiset katsomukset noudattelivat kulttuuriliberalismin parhaita perinteitä. Hän vierasti poliittista peliä niin aikuiskasvatustalitiikan kuin hallinnonkin kuvioissa. Sen verran hänessä oli reaaliolitiikkaa ettei jäänyt bunkkeriin silloin kun poliittiset voimat olisivat joka tapauksessa jyränneet yli.

Huuhkalle omistetussa juhlakirjassa ovat työtoverit ja ystävät kuvanneet häntä määreillä tiukan asiallinen, tasapainoinen ja johdonmukainen, ystävällinen ja yhteistyökykyinen, tarkka mutta ei Pikkutarkka. Luonnehdinnat vastannevat yleisestikin Huuhkasta ammatillisissa ihmissuhteissa saatuja kokemuksia. Oman aseman korostamiseen tai varjelemiseen perustuva virkavaltaisuus oli Huuhkalle vierasta, mutta hän oli valmis viemään voimakastakin vastustusta herättävät ratkaisut läpi, jos katsoi asiasyiden niin vaativan. Kouluhallituksen virkamiehenä häntä ärsytti kun rehtorit halusivat keskusviraston päätöstä asioista jotka kuuluivat opistojen toimivaltaan. "Ei kaikkea pidä kysyä" oli valtioviisas ohje, mutta on ymmärrettävää että rehtorien rohkeus ei aina riittänyt sen noudattamiseen; mieluummin otettiin kivahduksen riski.

Kun joku on ammattiroolissaan kovin asiallinen ja korrekti, on helpottavaa nähdä hänessä muitakin puolia. Huuhkankin tuttavapiirissä on kerrottu mielellään, kuinka hän rentoutumisen hetkinä osoittautui leppoisaksi seuramieheksi, lauloi ja kertoi kaskuja - saattoipa joskus saada suorastaan poikamaisia päähänpistoja. joku muistelee hämmästyneensä, kun puheenjohtaja pitkän kokouksen päätyttyä lohdutteli itseään ja muita: "No, ennätetään vielä katsomaan Peyton Placea. "Television saippuasarjaa, Huuhka!

Castrénin ja Harvan tavoin Huuhka asetti humanismin vapaan sivistystyön yhteiseksi arvoperustaksi. Omissa arvofilosofisissa pohdinnoissaan hän oli niukkasanainen, pikemmin toteava kuin vetoava. jos humanistisessa ammatti-ideaalissa erotetaan toisaalta missionaari, julistava ja toisaalta kriittinen perusasenne, niin Huuhka edusti korostuneesti jälkimmäistä. Kriittisyys merkitsi hänelle ennen muuta realiteettien huomioon ottamista. Sinessä leijuva korkealentoisuus oli vielä kestettävissä, jos se oli vilpittöntä; ontot korulauseet saivat tylyn vastaanoton.

Huuhkan humanismia sävytti kristillinen etiikka. Uskonnollista vakaumustaan hän ei julkisissa puheissaan ja kirjoituksissaan tuonut esille.

Olen kirjoittanut tätä ikäänkuin Huuhka olisi vielä aikaansaannostani lukemassa. Olen yrittänyt hänen tavallaan tarkistaa huolellisesti lähteet ja pysyä kiinni faktassa. Olen varonut antamasta kuvaa että tunsin hänet hyvin. Kun olen halunnut käyttää korkeita arvosanoja, olen ollut kuulevinani tutun vaivautuneen rykäisyn. Kosti Huuhka oli minulle isovelji, jota eriävienkin näkemysten yli suuresti arvostin.

Aulis Alanen